

بهرام امیراحمدیان^۱

این کنفرانس از سوی «کنگره ملی ارمنستان» و «مرکز ملی گفتگوی تمدنها» با حمایت‌های مالی روزنامه‌های «ایراوونک»، «آرگومنتی ای فاکتی» و «کامسامولسکایا پراودا» در روزهای ۱۷ و ۱۸ مه ۲۰۰۶ در ایروان پایتخت جمهوری ارمنستان در هتل «ماریوت» برگزار گردید.

در این کنفرانس نمایندگانی از کشورهای روسیه، گرجستان، جمهوری اسلامی، سوریه و ترکیه مشارکت داشتند. از جمهوری اسلامی ایران چهار نفر مشارکت داشتند: دکتر بهرام امیر احمدیان کارشناس مسایل اوراسیا، آقای دکتر کوثری استاد دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، آقای دکتر فیروزان و خانم راحله حدادی از برنامه اوراسیای مرکزی از دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران.

در مراسم افتتاحیه این کنفرانس ابتدا پیام کارگین دوم اسقف آرامنه توسط کشیش نماینده وی قرائت شد. در این پیام کارگین دوم اظهار امیدواری کرده بود که کنفرانس بتواند در برقراری صلح و ثبات منطقه، رهنمودهای اساسی و عملی برای رهبران منطقه ارائه دهد.

سپس آقای آرا ابراهیمیان، رئیس کنگره آرامنه جهان و رئیس اتحادیه آرامنه روسیه، و سفیر حسن نیت یونسکو به میهمانان خوش آمدگفت و اظهار داشت که صلح و ثبات در قفقاز تنها می‌تواند از طریق گفتگوی بین فرهنگها و اقوام و ملل قفقاز بدست

۱. دکتر بهرام امیر احمدیان عضو هیأت تحریریه فصلنامه مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز است.

آید و اندیشمندان منطقه باید در این راه کوشش نمایند. بدون گفتگو و مفاهمه امکان دستیابی به منطقه‌ای صلح‌آمیز وجود نخواهد داشت.

آقای گاگیگ هاراطونیان دبیر دادگاه قانون اساسی ارمنستان و آقای گقام غریبجانیان، معاون وزیر خارجه ارمنستان (سفیر سابق ارمنستان در ایران) از سوی وزارت خارجه سخنرانی کردند.

در اولین جلسه کاری کنفرانس که از ساعت ۱۱ آغاز شد، سخنرانان از کشورهای شرکت‌کننده به عنوان سخنرانان کلیدی، مطالب خویش را ارائه دادند. آقای کنستانتین زاتولین از روسیه، معاون دومای دولتی روسیه و مدیر مؤسسه CIS، آقای آرمن داربینیان رئیس دانشگاه اسلاونیگ جمهوری ارمنستان، آقای مایکل کارلن دبیرکل «گفتگوی بین تمدنها» از سویس، آقای آندرانیک مهربابیان از روسیه، استاد مؤسسه امور بین‌المللی مسکو و دبیر قصرهای عمومی روسیه به سخنرانی پرداختند. سپس دکتر بهرام امیراحمدیان به نمایندگی از طرف هیأت ایرانی درباره گفتگوی بین فرهنگها در میان ملل قفقاز به سخنرانی پرداختند. آقای جمال عشاق از ترکیه در باره دیدگاه اسلام درباره گفتگوی تمدنها به عنوان پادزهری برای مناقشات به ایراد سخنرانی پرداختند.

آقای آندره کورتونف از روسیه، رئیس بنیاد «اوراسیای نو» درباره دولت و همکاری عمومی در حل مسایل منطقه قفقاز سخنرانی کردند.

آقای کارل مایکل ویت از آلمان از مؤسسه شیلر درباره چهارراه قفقاز - صلح از میان توسعه به ایراد سخنرانی پرداخت و پیشنهاد کردند که در مرکز اسناد ماتناداران، شعبه‌ای برای توسعه و ترجمه اشعار شعرای بزرگ شرق و غرب تأمین گردد تا از اندیشه‌های والای این بزرگان، صلح و ثبات در منطقه ترویج و نشر داده شود.

آقای والرئ اسپکتور از روسیه، رئیس آکادمی بین‌المللی علوم برای امور امنیت ملی درباره نیروهایی که مناقشات تمدنها را بدون توجه رها کرده و آن را برای منافع خویش بکار

می‌گیرند و ضرورت گفتگوی مستقیم تمدنها را تنها به عنوان روش جلوگیری از انتقال این فرآیند در فضای فاجعه‌آمیز قرار می‌دهند، سخنرانی کردند. آقای واهان هووانسیان معاون آکادمی ملی جمهوری ارمنستان و نامزد علوم تاریخی و آقای آرمان ملکیان از جمهوری قره‌باغ کوهستانی، مشاور رئیس جمهور قره‌باغ درباره جمهوری قره‌باغ در متن سیاست اروپایی در قفقاز جنوبی به ایراد سخنرانی پرداختند.

اجلاس اول در ساعت ۱۳ خاتمه یافت و در بعدازظهر، اجلاس کار خود را در دو پانل

جداگانه تحت عناوین:

۱. گفتگوی تمدنها به عنوان ابزاری حیاتی برای حل مناقشات قومی - سیاسی؛

۲. فرآیندهای تمدنی و ژئوپلیتیک در منطقه چهارراهی قفقاز؛ ادامه داد.

سخنرانان ایرانی شرکت‌کننده در کنفرانس، در پانل دوم حضور یافتند و به شرح زیر

سخنرانی خود را ارائه دادند. رئیس این پانل آقای پروفسور گارنیک آساطریان استاد دانشگاه دولتی ایروان و رئیس مرکز ایران‌شناسی قفقاز بودند.

۱. سرکار خانم راحله حدادی: چشم‌اندازهای همکاری‌های منطقه‌ای؛

۲. آقای دکتر مسعود کوثری: پتانسیلهای سیاسی و فشار عمومی، آرای گوناگون برای

حل مناقشات؛

۳. آقای دکتر محمد فیروزیان: فراخوانی برای امنیت در قفقاز جنوبی.

کنفرانس در برآورده کردن اهداف خود موفق عمل کرد. همه سخنرانان بر این نکته تأکید

داشتند که منطقه قفقاز به جهت موقعیت جغرافیایی و فرهنگی خود نیاز به فضای گفتگوی

فرهنگی بین اقوام مختلف دارد و بازیگران مداخله‌گر خارجی مانع از تحقق صلح می‌شوند. در این

کنفرانس به‌وضوح مشاهده می‌شد که آرامنه از موضع سرسخت قبلی خود دست برداشته و

بیشتر خواهان حل مسایل و مناقشات از طریق گفتگو در چارچوب پارلمانها، محافل علمی -

فرهنگی و تشکلات مردمی هستند.

تأکید سخنرانان بر همکاری‌های منطقه‌ای برای توسعه منطقه و پیشبرد اهداف صلح و دوستی بین کشورهای منطقه قفقاز و مناطق پیرامونی بود شرکت‌کنندگان روسی بشدت از فضای ایجاد شده توسط گرجستان و بعضاً آذربایجان جهت حضور قدرتهای خارجی انتقاد داشتند.

ارامنه از اتحادیه اروپا به جهت عدم جدیت در شناختن قتل عام ۱۹۱۵ ارامنه گله‌مند بوده و از اینکه با نادیده گرفتن وقایع ۱۹۱۵ می‌خواهند ترکیه را به عضویت اتحادیه اروپا بپذیرند عصبانی بودند و انتقاد می‌کردند.

در پایان کنفرانس قطعنامه‌ای بشرح زیر انتشار یافت.

کنفرانس بین‌المللی «قفقاز بدون مناقشه و تروریسم: گفتگوی تمدن‌ها در چهارراه قفقاز» شرکت‌کنندگان در کنفرانس، نمایندگانی از کشورهای منطقه قفقاز (ارمنستان، گرجستان، ایران، روسیه و ترکیه) بر اهمیت حیاتی گفتگوهای باز، و صادقانه بین نمایندگان جامعه مدنی، مشتمل بر اشخاص حقیقی و حقوقی در زمینه تاریخ و سیاست، تأکید دارند. فرآیند دشوار ژئوپلیتیک از آغاز قرن ۲۱ و اهمیت هماهنگی بین منافع خصوصی و عمومی جهان به عنوان کل و کشورهای منطقه مبنی بر استراتژی ثبات، استفاده متوازن از منابع و ضرورت بروز حسن نیت از سوی نخبگان جامعه، با هدف آینده سیاسی و صلح‌آمیز برای منطقه. کنفرانس، که نمایندگانی از برخی از کشورهای مسیحی و اسلامی هستند، متقاعد شده است که منطقه قفقاز یکی از مراکز مهم ژئوپلیتیک جهان و چهارراهی برای تعاملات فرهنگی است. با وجود عدم توافقات و مناقشات در درون قفقاز، که میراث چالش‌های گذشته است، این مناقشات نمی‌توانند به مسایل دائمی تبدیل شده و در آینده بازتاب داشته باشند. تاریخ بیش از یکبار به اثبات رسانده است که صلح و هماهنگی در قفقاز می‌تواند با یاری جستن و بکارگیری نیروهایی از یک ابرقدرت منطقه‌ای، یا با قدرت اراده و وجدان رهبران کشورهای منطقه بدست آید.

برخلاف آنچه ادعا می‌شود که در شرایط کنونی جهان چند لایه شکل گرفته است، جهان عملاً یکپارچه است. این مورد می‌تواند با سازگاری کشورهای منطقه با «اعلامیه قفقاز صلح‌آمیز» انجام گیرد.

تجزیه و تحلیل آراء و عقاید ارائه شده از سوی مشارکت‌کنندگان در طول کنفرانس نشان می‌دهد که با تکیه بر اهمیت وضعیت جغرافیایی و تمدنی، منطقه نمی‌تواند بخشی از یک قدرت تنها باشد یا به موازات سیاست‌های خود به پیش برود. صلح دائمی و مثمر ثمر با همکاری‌های بین منطقه‌ای به عنوان نتیجه دهه‌ها تجربه همکاری بین ملل باستانی است. واقعیت بخشی اندیشه‌های «قفقاز صلح‌آمیز و با ثبات» تحدید حدود را پیشنهاد نمی‌کند که بیشتر به عنوان خطوط شکاف عمل می‌کنند، بلکه فرآیند یکپارچگی به عنوان بخشی از جهانی شدن جهان است. فقط از طریق این پیش شرطها شکوفایی اقتصادی و فرهنگی کشورهای قفقاز می‌تواند پیش رو قرار گیرد.

عامل مسلط تمدن‌های معاصر، ویژگی‌های روحانی، اجتماعی - فرهنگی، تاریخی و ژئوپلیتیک است نه ویژگی‌های دینی. گفتگوی فرهنگها، همچنین گفتگوی بین ادیان و عقاید گوناگون با ثبات است و گرایش ضروری برای توسعه است.

حل مناقشات قومی - سیاسی قلمرو ژئوپلیتیک قفقاز یکی از سازوکارهای اطمینان‌سازی و شرایط گفتگو است که یکپارچگی اقتصادی و چندفرهنگی جامعه ملل قفقاز را پرورش می‌دهد. کنفرانس به ضرورت همکاری اطلاعاتی گسترده برای پیشرفت گفتگوی تمدن‌ها و نفوذ در نظام‌های سیاسی کنونی برای تصدیق ارزش گفتگو در برابر نیروهای هژمون و تروریسم اشاره می‌کند.

شرکت‌کنندگان در کنفرانس به پارلمانها، دولت‌ها، سازمان‌های سیاسی و عمومی کشورهای منطقه پیشنهاد می‌کنند که متن این اعلامیه را که به پیشرفت اندیشه‌های گفتگوهای متوالی کمک می‌کند، در امور دولتی مورد توجه قرار دهند.

اصول و قواعد «اعلامیه قفقاز صلح آمیز» می تواند گواهی باشد از نخستین نتیجه گفتگوی تمدن‌ها، برای وارد کردن کشورهای منطقه در فرآیند گسترده صلح.

ایروان - ارمنستان - ۱۷ - ۱۸ مه ۲۰۰۶

نمایندگان شرکت کننده در این کنفرانس تأسف عمیق خود را از عدم حضور نمایندگان از جمهوری آذربایجان اعلام می دارند.

این کنفرانس در محل اجلاس هتل ماریوت واقع در میدان آزادی شهر ایروان برگزار شد. میهمانان خارجی کنفرانس در همین هتل اقامت داشتند. در این کنفرانس حدود ۵۰ سخنران به ارائه سخنرانی پرداختند که از روسیه هفده نفر، از ایران چهار نفر، از ترکیه چهار نفر، از آلمان یک نفر، از سوئیس دو نفر، از قره‌باغ کوهستانی دو نفر، از ایالات متحده یک نفر، از گرجستان یک نفر و بقیه از ارمنستان، در این کنفرانس مشارکت داشتند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی